

PRIM MINISTRU

Domnule președinte,

În conformitate cu prevederile art. 111 alin. (1) din Constituție și în temeiul art. 25 lit. (b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul Administrativ, Guvernul României formulează următorul:

PUNCT DE VEDERE

referitor la *propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată*, inițiată de domnul deputat PSD Daniel-Florin Ghiță (Bp. 294/2022, Plx. 491/2022).

I. Principalele reglementări

Inițiativa legislativă are ca obiect de reglementare modificarea și completarea dispozițiilor referitoare la executarea hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii în ceea ce privește minorii, respectiv art. 910 - art. 914 din *Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările ulterioare*.

Potrivit *Expunerii de motive* „prezenta inițiativă legislativă are în vedere modificarea Noului Cod de Procedură Civilă pentru a oferi sprijin aplicării în mod corespunzător a legii penale în cazul nerespectării hotărârilor judecătorești privind stabilirea locuinței minorului și de asemenea, a efectuării programelor de legături și vizite personale ale minorului cu părintele la care acesta nu locuiește, întrucât, prevalându-se de instituția „refuzului minorului” așa cum este ea generic definită în Noul Cod de Procedură Civilă, organele de urmărire penală devin practic neputincioase în încercarea de a cerceta temeinic împrejurările săvârșirii faptei penale sancționată de art. 379 din Noul Cod Penal, respectiv a nerespectării hotărârii judecătorești în cauzele cu minori.”

Totodată, „prezenta inițiativă legislativă urmărește înlăturarea situațiilor de abuz psihologic asupra minorilor în cazul divorțului dintre părinți și prevenirea și stoparea situațiilor de alienare parentală”.

II. Observații

A. Precizări prealabile

Cu titlu general, cu privire la noul *Cod de procedură civilă - Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările ulterioare* (în continuare *NCPC*), arătăm că efectuarea unor modificări punctuale, iar, pe de altă parte, promovarea unor modificări de substanță, fără observarea strictă cel puțin a concepției de ansamblu a unei asemenea reglementări fundamentale, de amploare, trebuie privite cu maximă prudență, întrucât progresul legislativ, mai ales în cazul unor asemenea reglementări, de mare anvergură (cum sunt codurile), nu poate fi realizat decât în urma identificării unei nevoi reale de reglementare (cristalizată în timp), care impune realizarea unei evaluări de ansamblu a reglementării de drept comun (dar și a celor speciale/particulare), nefiind posibilă realizarea unui astfel de scop prin promovarea unor demersuri paralele.

În acest sens, arătăm că la data formulării prezentului punct de vedere se află în dezbateri parlamentară avansată și o altă inițiativă legislativă parlamentară vizând modificarea și completarea dispozițiilor din *NCPC* privind executarea hotărârilor judecătorești și altor titluri executorii referitoare la minori - Plx nr. 612/2019¹ - prin care sunt avute în vedere și unele soluții diferite² de cele care se intenționează a fi promovate prin prezentul demers legislativ.

De asemenea, în acest context, menționăm și că Ministerul Justiției a inițiat recent o evaluare de ansamblu a *NCPC*, inclusiv cu implicarea

¹ *Parcursul parlamentar al propunerii legislative este disponibil la următoarea adresă de internet: http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=17974*

² *Câteva dintre soluțiile propuse prin acest demers legislativ au în vedere, în principal, următoarele:*

- *stabilirea unei perioade de consiliere psihologică cuprinsă între 3 și 6 luni față de actuala reglementare care prevede un termen de maximum 3 luni;*

- *reglementarea cazului în care refuzul minorului de a avea legături personale cu celălalt părinte persistă și în urma consilierii psihologice, refuz constatat de raportul psihologului, caz în care instanța de judecată urmează a proceda fie la dispunerea continuării consilierii psihologice, fie la stabilirea unor măsuri alternative de exercitare a relațiilor personale, distincte de cele prevăzute de hotărârea judecătorească inițială;*

- *aplicarea penalităților pentru neexecutarea hotărârilor judecătorești doar părintelui culpabil.*

instituțiilor din cadrul autorității judecătorești și a unor profesii libere conexe sistemului judiciar, având ca scop analizarea necesității și oportunității unei revizui de ansamblu a acestei reglementări, printr-un demers legislativ unic, pentru considerentele mai sus arătate.

În acest demers de evaluare a *NCPC* au fost cooptați și unii membri ai Comisiilor de elaborare a *NCPC* și a Legii pentru punerea sa în aplicare³, fiind antamate, până la acest moment, inclusiv chestiuni privind procedura executării hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori. Mai mult, în contextul consultării tuturor instanțelor judecătorești cu privire la dificultățile întâmpinate în procesul de aplicare a *NCPC*, a fost realizată și o analiză preliminară a observațiilor și propunerilor de reglementare formulate de acestea.

B. Analiza soluțiilor propuse

B. 1. Chestiuni generale

B.1.1. Aspecte generale privind procedura executării hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori

Capitolul IV al Titlului III, *Executarea silită directă*, al Cărții a V-a, *Despre executarea silită*, a *NCPC* cuprinde reglementări dedicate executării silite a obligațiilor de a face - altele decât cele având ca obiect predarea silită a bunurilor mobile individual determinate și a imobilelor - și a obligațiilor de a nu face. Formele generale de executare a obligațiilor de a face (altele decât cele de predare a bunurilor mobile individual determinate și a imobilelor) și a obligațiilor de a nu face sunt reglementate, în noul cod, în cadrul Secțiunii I, intitulată *Dispoziții comune*, a Capitolului IV. La rândul ei, această secțiune cuprinde norme de procedură execuțională aplicabile executării obligațiilor de a face și a obligațiilor de a nu face, atât a celor având ca obiect prestații (acțiuni sau abstențiuni) care nu presupun faptul personal al debitorului, cât și a celor *intuitu personae*⁴.

Dispozițiile amintite reglementează, cu titlu general, *principiul executării silite directe*, în temeiul căruia creditorul unei obligații de a face sau de a nu face, stabilită prin titlu executoriu, este îndreptățit să solicite

³ Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările și completările ulterioare.

⁴ A se vedea V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă. Comentat și adnotat. Vol.2: Art. 527. 1.134*, ed. Universul Juridic, București, 2016, pp. 1041-1042

executarea silită. Textul menționat reiterează și principiul, de generală aplicabilitate în materia executării silite, al îndeplinirii voluntare a obligațiilor stabilite prin titlu executoriu - consacrat de art. 622 alin. (1) *NCPC* -, creditorul putând recurge la executarea silită directă numai în cazul neexecutării benevole de către debitor a obligației stabilite în titlul executoriu în termenul prevăzut în somație. Reglementarea cuprinde în sfera sa atât executarea silită a obligațiilor fără caracter strict personal, cât și aducerea la îndeplinire pe cale silită a obligațiilor *intuitu personae*: atât a celor care au ca obiect o prestație pozitivă, cât și a celor care implică o abstențiune din partea debitorului⁵.

Cum s-a arătat, obligațiile de a face (sau de a nu face), care presupun faptul personal al debitorului, nu pot fi executate silit în natură prin mijloace directe, ci numai prin mijloace de constrângere indirectă, prin măsuri asupra bunurilor din patrimoniul debitorului, determinându-se astfel, indirect, acțiunea (sau abstențiunea) debitorului, întrucât constrângerea nu se poate exercita direct asupra persoanei debitorului, potrivit principiului *nemo ad factum praecise cogi potest*.

În doctrină s-a mai arătat că o particularitate a executării silite în sistemul procesual civil român - expresie a caracterului umanitar pe care trebuie să-l prezinte executarea silită - constă în faptul că executarea silită nu poate purta, în principiu, asupra persoanei debitorului, ci numai asupra bunurilor sale, ca ipoteze de executare asupra persoanei debitorului, fiind amintite: încredințarea copilului minor unuia dintre părinți, unui terț sau unei instituții de ocrotire (în cazul în care persoana care deține copilul încearcă să se sustragă de la executarea hotărârii), evacuarea unui locatar dintr-o locuință și desfacerea contractului individual de muncă al salariatului⁶.

În continuare, *NCPC*, la art. 906, instituie reglementări cu caracter de principiu privind executarea obligațiilor de a face sau de a nu face cu caracter strict personal⁷.

⁵ *Ibidem*, pp. 986-988

⁶ *Ibidem*, pp. 1052-1053, inclusiv doctrina acolo citată.

⁷ Potrivit dispozițiilor art. 906 alin. (1) *NCPC*, dacă în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării debitorul nu execută obligația de a face sau de a nu face, care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, acesta poate fi constrâns la îndeplinirea ei, prin aplicarea unor penalități, de către instanța de executare. Cum s-a învederat în doctrină, penalitatea este instrumentul coercitiv menit să înfrângă rezistența unui debitor ce refuză executarea obligației, în condițiile în care, pe de o parte, datorită particularităților respectivelor obligații, creditorului nu i-ar folosi să obțină autorizarea executării direct de către el a obligației, iar, pe de altă parte, asupra debitorului nu s-ar putea acționa prin constrângere fizică directă, fiind de principiu că nu este îngăduită o asemenea constrângere în obligația de a face; așa fiind, penalitatea acționează doar în mod indirect asupra debitorului, însă în mod direct asupra patrimoniului acestuia (a se vedea I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 665).

Cum s-a învederat în doctrină⁸, procedura de executare a hotărârilor judecătorești și a celorlalte titluri executorii referitoare la minori constituie o varietate, o specie a executării silită a obligațiilor de a face (sau, după caz, de a nu face) și este reglementată în premieră în dreptul procesual civil român, până la intrarea în vigoare a *NCPC* executarea acestor hotărâri fiind lipsită de un cadru reglementar special. Instanțele judecătorești recurgeau la instituția daunelor sau amenzilor cominatorii, împrejurare care nu era de natură să țină seama de specificul acestui domeniu delicat și care a determinat aplicarea incoerentă a măsurilor de executare silită în materie și colaborarea dificilă a executorilor judecătorești cu instituțiile statului. S-a mai precizat că lipsa de maturitate a minorilor și influențele câteodată contradictorii pe care le exercită cei doi părinți fac uneori dificilă, dacă nu chiar imposibilă, executarea hotărârilor judecătorești în materie și că principiile dreptului comun în materie nu erau întru totul adecvate, întrucât nu țineau seama de particularitățile implicate de executarea unei hotărâri judecătorești care viza transpunerea în practică a unei decizii cu repercusiuni deosebite asupra situației materiale și spirituale a minorilor, persoane care trebuie să se bucure de o ocrotire deosebită nu numai din partea legiuitorului, ci și a instanțelor judecătorești și a organelor de executare silită.

În doctrină⁹ s-a mai precizat că procedura de executare a hotărârilor judecătorești referitoare la minori este concepută în mai multe etape, recurgându-se la mijloace juridice de constrângere (atât civile, în sens larg, cât și penale) și organe variate în scopul aducerii la îndeplinire a obligațiilor stabilite prin titlul executoriu - realizându-se, cum sugestiv s-a arătat, o escaladare treptată a intensității intervenției organului de executare și, după caz, a celorlalte autorități implicate, tocmai din dorința de a oferi întâietate realizării pașnice, liber acceptate, a executării, dozajul coerciției oferind avantajul de a reduce riscul traumatizării minorului: acordarea unui termen de executare voluntară; aplicarea unui mijloc de constrângere indirectă - penalitatea; executarea silită propriu-zisă, în prezența unui reprezentant al direcției generale de asistență socială și protecția copilului și, după caz, a unui psiholog, cu posibilul concurs al agenților forței publice; sesizarea organelor competente de urmărire penală; efectuarea unui program de consiliere psihologică a copilului.

De asemenea, regulile procedurale analizate stabilesc termene scurte de îndeplinire a actelor de executare, în acord cu imperativul realizării în

⁸ A se vedea V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *op. cit.*, vol. II, pp. 1075-1077, inclusiv doctrina acolo citată.

⁹ *Ibidem*, pp. 1081-1082, inclusiv doctrina acolo citată

termen rezonabil a procedurilor privitoare la copii, impus de art. 263 alin. (4) din *Codul civil*.

B.1.2. Repere din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materia executării hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori

Problematica punerii în executare a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori beneficiază și de o bogată jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), inclusiv în cauze contra României, fiind, de altfel, posibilă și observarea unor constante care trebuie, cu siguranță, avute în vedere și la analiza soluțiilor propuse prin prezenta inițiativă legislativă. Astfel, cu prilejul unui demers având ca obiect reformarea procedurii analizate, legiuitorul român ar putea avea în vedere cel puțin următoarele:

- în cadrul acestei proceduri, interesul superior al copilului trebuie să primeze în raport cu orice alte considerente¹⁰;

- este în interesul minorului să aibă un contact permanent cu ambii părinți, iar nu doar cu unul dintre aceștia, autorităților naționale revenindu-le obligația de a face tot posibilul să se păstreze relațiile personale și de a reconstitui familia¹¹;

- existența unor împrejurări sensibile poate reclama atât participarea minorului, cât și a părinților la programul de consiliere psihologică¹²;

- este privită cu scepticism abordarea de a recurge, în această procedură, la instrumente oferite de dreptul penal, întrucât o asemenea opțiune nu pare a fi cea mai constructivă abordare pentru reconstruirea legăturii emoționale cu minorul¹³;

- obligația autorităților naționale de a lua măsuri nu este absolută, deoarece este posibil ca reluarea conviețuirii cu minorii care au locuit un timp cu celălalt părinte să nu se realizeze atât de ușor, să nu se poată face imediat și să necesite unele măsuri pregătitoare; natura și anvergura acestora depind de circumstanțele fiecărei cauze, dar înțelegerea și cooperarea din partea tuturor persoanelor vizate constituie întotdeauna un factor important¹⁴;

¹⁰ Hotărârea pronunțată în cauza *Amanalachiol împotriva României*, p. 81

¹¹ Hotărârea pronunțată în cauza *Schmidt împotriva Franței*

¹² Hotărârea pronunțată în cauza *Pascal împotriva României*, p. 94

¹³ Hotărârea pronunțată în cauza *Zbârnea împotriva României*, p. 122

¹⁴ Hotărârea pronunțată în cauza *Ignaccolo-Zenide împotriva României*, p. 94

- aplicarea de sancțiuni pecuniare cu o valoare ridicată poate afecta bunăstarea minorului¹⁵;

- luarea unor măsuri coercitive cu privire la minor nu este dezirabilă în acest domeniu delicat, dar această posibilitate nu trebuie exclusă în privința părintelui care manifestă un comportament vădit ilegal¹⁶.

B.1.3. Procedura executării hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori în legislația altor state europene

La o analiză sumară a câtorva dintre legislațiile europene în materia procedurilor privind executarea hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori, unele dintre ele reformate chiar recent (cazul Franței), reiese că legiferarea în acest domeniu sensibil reprezintă o adevărată provocare, întrucât identificarea celor mai potrivite soluții presupune în primul rând concilierea intereselor celor implicați și, cel mai important, trecerea fiecărei soluții prin filtrul constituit din *principiul interesului superior al copilului*. Deși fiecare sistem de drept prezintă particularități proprii iar transplantarea *tale quale* a unor prevederi din legislația altui stat ar fi un demers artificial, totuși, anumite principii pot fi identificate și aplicate cu ocazia unei eventuale amendări a cadrului normativ în vigoare.

În speranța că experiența altor state ar putea servi în procesul de elaborare a unor norme privind procedura analizată, redăm următoarele:

a) în Germania, în conformitate cu dispozițiile art. 165 alin. (1) din *Legea privind procedurile în materie de familie și în materie de jurisdicție necontencioasă din 17 decembrie 2008*, în cazul în care unul dintre părinți susține că celălalt părinte a zădărnicit sau a împiedicat executarea unei hotărâri judecătorești sau a unei înțelegeri aprobate de instanță privind contactul cu minorul, la cererea celui alt părinte, instanța va media relațiile dintre părinți. Instanța poate respinge concilierea atunci când o procedură (judiciară) de conciliere sau o consiliere extrajudiciară a eșuat anterior.

Potrivit art. 165 alin. (2), instanța va cita de îndată părinții la o ședință de conciliere și va dispune prezentarea personală a părinților la această ședință de conciliere. Citația va cuprinde și informații cu privire la potențialele consecințe juridice ale unei concilieri nereușite. Dacă este

¹⁵ Hotărârea pronunțată în cauza *Cristescu împotriva României*, p. 65

¹⁶ Hotărârea pronunțată în cauza *N. Santilli împotriva Italiei*, p. 72

cazul, instanța va dispune ca la ședința de conciliere să participe și reprezentanți ai Oficiului pentru Protecția Tineretului.

În timpul ședinței de conciliere, instanța le va pune în vedere părinților consecințele alienării parentale asupra dezvoltării copilului, precum și faptul că, dacă este împiedicat contactul cu copilul al celuilalt părinte pot fi impuse măsuri administrative sau autoritatea părintească poate fi limitată sau revocată. Instanța va informa părinții cu privire la opțiunile existente de consiliere prin cabinetele și serviciile de consiliere ale serviciilor de protecție a copilului [art. 165 alin. (3)].

Instanța va facilita acordul dintre părinți cu privire la executarea titlului executoriu. Dacă se ajunge la un acord încuviințat de instanță, acesta va înlocui modalitatea stabilită anterior privind exercitarea drepturilor și îndatoririlor cu privire la copil. Dacă nu se ajunge la un acord, punctele în litigiu vor fi expuse într-un memorandum [art. 165 alin. (4)]. Dacă nu există un acord asupra unui plan de exercitare a autorității părintești sau cu privire la participarea la consiliere extrajudiciară ori dacă cel puțin unul dintre părinți nu se prezintă la ședința de conciliere, instanța stabilește printr-o ordonanță definitivă că procedura de conciliere a eșuat. În acest caz, instanța va examina dacă trebuie luate măsuri administrative, dacă trebuie să se modifice planul de exercitare a autorității părintești sau dacă ar trebui luate măsuri privind custodia [art. 165 alin. (5)].

b) În Belgia, printr-o reformă adoptată și intrată în vigoare în 2006, în *Codul civil* au fost introduse unele dispoziții referitoare la executarea hotărârilor judecătorești privitoare la minori. Astfel, potrivit art. 387³ alin. (1) *Cod civil* belgian, atunci când unul dintre părinți refuză să execute o hotărâre judecătorească referitoare la domiciliul copiilor sau dreptul la relații personale, poate fi sesizată instanța de tutelă și familie. Instanța poate lua decizii noi cu privire la autoritatea părintească sau domiciliul copilului. Fără a aduce atingere urmăririi penale, instanța poate autoriza partea victimă a încălcării hotărârii să recurgă la măsuri coercitive, stabilind natura acestor măsuri și modalitățile de exercitare a acestora în conformitate cu interesul superior al copilului și desemnează, dacă consideră necesar, persoanele împuternicite să însoțească executorul judecătoresc pentru executarea hotărârii sale. Instanța poate aplica o amendă pentru a asigura respectarea hotărârii judecătorești. Decizia pronunțată este executorie.

Potrivit dispozițiilor alin. (3) ale art. 387³, în caz de absolută necesitate, autorizarea de a recurge la măsurile coercitive menționate anterior poate fi solicitată prin cerere unilaterală. Partea solicitantă trebuie să anexeze în susținerea cererii toate documentele utile care tind să stabilească că partea care se opune la executarea hotărârii a fost înștiințată să-și respecte obligațiile și că s-a opus executării hotărârii. Cererea este scutită de plata taxei de timbru și se depune la dosarul în care a fost pronunțată hotărârea care nu a fost respectată, cu excepția cazului în care ulterior a fost sesizată o altă instanță - art. 378³ alin. (3) teza a III-a.

Dispozițiile art. 387³ din *Cod civil* belgian sunt aplicabile și în cazul titlurilor executorii nejurisdicționale - art. 378³ alin. (2) teza a I a din *Cod civil* belgian. În materie procedurală, dispozițiile art. 1253-ter¹ din *Codul judiciar* belgian prevăd că în toate cauzele ce țin de competența instanței de familie (incluzându-le și pe cele referitoare la minori), la momentul introducerii unei cereri, grefierul informează părțile despre posibilitatea apelării la mediere, conciliere sau orice altă modalitate alternativă de soluționare a litigiilor. În continuare, art. 1253-ter⁶ din *Codul judiciar* belgian stipulează că atunci când primește o cerere referitoare la un minor, instanța dispune toate măsurile necesare în vederea efectuării tuturor investigațiilor utile pentru a cunoaște personalitatea minorului și mediul în care este crescut pentru a determina care îi sunt interesele și care sunt cele mai potrivite mijloace educării sale. În cazul în care dosarul nu conține informații suficiente, instanța poate solicita efectuarea unei anchete sociale de către un reprezentat al serviciilor sociale competente și poate cere efectuare unei examinări medico-psihologice cu privire la minor.

c) în Franța, prin *Legea nr. 222/2019* au fost aduse unele modificări și completări substanțiale în ceea ce privește executarea hotărârilor judecătorești în materia raporturilor de familie, fiind instituite unele măsuri destinate să garanteze executarea efectivă a acestora: medierea ulterioară pronunțării hotărârii, aplicarea de penalități, amenda civilă și recursul la forța publică. Cât privește medierea ulterioară pronunțării hotărârii, aceasta vizează ipoteza în care neînțelegerile dintre părinți continuă și după pronunțarea hotărârii în ceea ce privește, spre exemplu, domiciliul copilului sau exercitarea dreptului de vizită. Potrivit art. 373-2-10 din *Codul civil* francez, în caz de neînțelegere, instanța încearcă împăcarea părților. Pentru a facilita identificarea de către părinți a consensului în ceea ce privește exercițiul autorității părintești, instanța le poate propune recurgerea la mediere, cu excepția cazului în care unul dintre părinți acuză

violență împotriva celuilalt părinte sau asupra copilului. Mediatorul va informa instanța cu privire la obiectul și modul de derulare a procedurii de mediere.

Referitor la aplicarea unei penalități sau a unei amenzi judiciare, art. 373-2-6 din *Codul civil* prevede că instanța soluționează cererile în materie de familie luând în considerare cu prioritate apărarea intereselor copiilor minori. Instanța poate lua măsuri pentru a garanta continuitatea și eficacitatea menținerii legăturilor copilului cu fiecare dintre părinții săi. Instanța poate dispune, chiar și din oficiu, o penalitate pentru a asigura executarea deciziei sale. De asemenea, în cazul în care un părinte împiedică în mod intenționat, în mod grav sau repetat executarea hotărârii, instanța poate dispune aplicarea unei amenzi civile al cărei quantum nu poate depăși 10.000 de euro. Cât privește recursul la forța publică pentru executarea hotărârii, aceasta trebuie să fie o măsură excepțională, al cărei scop constă în a permite menținerea relațiilor și contactul personal al copilului cu părinții săi.

B.2. Observații punctuale cu privire la soluțiile legislative propuse prin inițiativa legislativă analizată:

Analiza punctuală a soluțiilor propuse prin prezenta inițiativă legislativă este efectuată prin raportare la reperele și standardele identificate în jurisprudența CEDO și în dreptul comparat în materie, precum și prin efectuarea unei analize comparative cu soluțiile actuale existente în *NCPC*.

De asemenea, în cazul în care normele avansate de către autorul propunerii legislative nu aduc un plus de valoare reglementării ori dublează soluții existente în dreptul pozitiv, se subliniază faptul că promovarea lor nu este necesară.

B.2.1. Cu referire la propunerea de introducere a unui alineat nou alin. (1¹) după alin. (1) al art. 910 *NCPC*:

Cât privește propunerea de introducere a unui alineat nou alin. (1¹) după alin. (1) al art. 910 care să definească noțiunea de titlu executoriu în sensul procedurii analizate, considerăm că textele în vigoare au deja în vedere și executarea titlurilor executorii, altele decât hotărârile judecătorești. De altfel chiar titlul Secțiunii a 2-a din Cartea a V-a. Titlul

III. Capitolul IV este „*Executarea hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori*”.

Totodată, atunci când se referă la actele jurisdicționale ale instanței ca fiind titluri executorii, legiuitorul operează cu noțiunea de hotărâri, concept general care include deopotrivă încheierile, sentințele și deciziile. Or norma propusă, limitează în mod nejustificat sfera titlurilor executorii în această materie la încheieri și sentințe.

Mai mult, potrivit art. 101 alin. (2) din *Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare*, constituie titlu executoriu acordul parental încheiat prin înscris autenticat cu ocazia divorțului sau ulterior acestui moment, în care, exercitând împreună autoritatea părintească, părinții se înțeleg cu privire la aspecte cum sunt: stabilirea locuinței copilului, modalitatea de păstrare a legăturilor personale cu minorul ale părintelui cu care acesta nu locuiește, precum și alte măsuri asupra cărora părinții pot să dispună în condițiile art. 375 alin. (2) din *Codul civil, republicat, cu modificările ulterioare*.

De asemenea, considerăm că *NCPC* conține suficiente dispoziții privitoare la actele și înscrisurile care constituie titluri executorii, un întreg capitol, respectiv Capitolul II. Titlul executoriu din Cartea a V-a. Titlul I fiind dedicat acestei materii.

Prin urmare, norma nu este completă și nici necesară și, în plus, este susceptibilă să genereze interpretări neunitare.

B.2.2. Cu referire la propunerea de modificare și completare a art. 910 alin. (3) *NCPC*:

În privința dispozițiilor art. 910 alin. (3) *NCPC*, autorul demersului legislativ propune ca sesizarea instanței de executare în vederea aplicării dispozițiilor art. 906 alin. (2) *NCPC* să se facă de către executorul judecătoresc din oficiu, spre deosebire de reglementarea în vigoare care stipulează că un asemenea demers este întreprins de către executorul judecătoresc la cererea creditorului.

De principiu, semnalăm că norma de la art. 910 alin. (3) *NCPC* în forma actuală este oricum derogatorie față de textul de lege de la art. 906 alin. (2) *NCPC* (*Aplicarea de penalități*), potrivit căruia creditorul este cel care sesizează instanța pentru aplicarea de penalități.

De asemenea, nu trebuie uitat faptul că sunt supuse reglementării raporturi juridice delicate, în care relațiile dintre părinți/persoanele care

exercită autoritatea părintească sunt oricum deteriorate, fiind firesc ca sesizarea instanței de executare să rămână doar o opțiune pentru creditor, iar nu o obligație instituită *ope legis* în sarcina executorului judecătoresc.

În acest sens, este preferabilă păstrarea formei actuale a textului întrucât, creditorul, în speranța normalizării relației cu debitorul și în scopul asigurării bunăstării minorului, poate să nu dorească utilizarea acestui mijloc de presionare a patrimoniului.

B.2.3. Cu referire la propunerea de introducere a unui alineat nou alin. (3¹) după alin. (3) al art. 910 NCPC:

Cât privește propunerea de introducere a unui alineat nou alin. (3¹) după alin. (3) al art. 910 NCPC care să conțină unele reguli procedurale referitoare la procedura soluționării cererii de aplicare a penalităților, apreciem că, sub acest aspect, dispozițiile de la art. 906 NCPC sunt suficiente și îndestulătoare.

Astfel, cât privește fixarea de îndată a termenului de judecată, o asemenea normă nu este de natură să aducă un plus de celeritate procedurii de stabilire a penalităților, fiind, mai degrabă, important la ce interval de timp este fixat în concret termenul de judecată față de data sesizării instanței cu cererea de aplicare a penalităților.

Cu referire la redactarea hotărârii anterior pronunțării sale¹⁷, trebuie arătat că nu ar putea fi primită o primă intervenție legislativă de acest gen în materia aplicării penalităților pentru neexecutarea obligațiilor de a face sau a nu face *intuitu personae*, fiind necesară, mai întâi, o analiză asupra necesității și oportunității instituirii, cu caracter general, în NCPC, a unui asemenea mecanism.

De asemenea, cu referire la soluția amendării¹⁸¹⁹ debitorului în privința căruia există dovezi pertinente că tergiversează procedura de

¹⁷ În acest sens, arătăm că actualmente se află în dezbatere parlamentară o inițiativă legislativă cu acest obiect, al cărei parcurs poate fi urmărit la adresa de internet: http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=19477

¹⁸ Menționăm totuși că o astfel de sancțiune este prevăzută de art. 20 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care are următorul cuprins: „ (1) În vederea asigurării menținerii relațiilor personale ale copilului cu părinții săi sau cu alte persoane alături de care s-a bucurat de viața de familie, precum și pentru asigurarea înapoierii copilului la locuința sa la terminarea perioadei de găzduire, precum și pentru a preveni împiedicarea preluării copilului, la finalul găzduirii la domiciliul părintelui care nu locuiește cu copilul, instanța poate dispune, la cererea părintelui interesat sau a altei persoane îndreptățite, una sau mai multe măsuri cu caracter asiguratoriu sau a unor garanții. Dispozițiile tezei I se aplică în mod corespunzător și în situația prevăzută la art. 18 alin. (1) lit. g). (2) Măsurile prevăzute la alin. (1) pot include: a) amendă pe ziua de întârziere impusă persoanei care refuză punerea în aplicare sau respectarea programului de menținere a relațiilor personale ale copilului;

b) depunerea unei garanții reale sau personale de către părintele sau persoana de la care urmează să fie preluat copilul, în vederea menținerii relațiilor personale sau, după caz, la încetarea programului de vizitare; c) depunerea pașaportului sau a unui alt act de identitate la o instituție desemnată de instanță și, atunci când este necesar, a unui

executare silită, considerăm că, având în vedere că obligația stabilită prin titlul executoriu se pune în executare prin mijlocirea executorului judecătoresc, cu aplicarea unor mijloace și proceduri specifice executării silite, este evident că atunci când imposibilitate punerii în executare nu este cauzată de refuzul minorului ori de alți factori, debitorul manifestă o oarecare opoziție la executare. De altfel, aceasta este situația premisă în cadrul tuturor procedurilor de executare silită - un debitor care se împotrivește executării - aspect care diferențiază aceste proceduri de executarea obligațiilor de bunăvoie.

Totodată, la acest moment, procedura se află într-o fază incipientă, în care executorul judecătoresc nici măcar nu a procedat la executarea silită în condițiile art. 911 *NCPC*.

Prin urmare, sancționarea debitorului cu o amendă între 5.000 de lei și 10.000 de lei pare a fi, cel puțin la prima vedere, o măsură disproporționată și prematură. Quantumul amenzii ce se urmărește a fi stabilit în cuprinsul textului de lege analizat este semnificativ mai mare față de quantumurile avute în vedere la art. 187 *NCPC*, dreptul comun în materia amenzilor judiciare, respectiv de la 100 de lei la 1000 de lei și de la 50 la 700 de lei.

De asemenea, nu trebuie neglijat nici faptul că debitorul din această procedură este deja ținut de plata unei sume de bani pentru neexecutarea obligației prevăzute în titlul executoriu, respectiv penalitățile stabilite în conformitate cu art. 911 alin. (1) *NCPC* coroborat cu art. 906 *NCPC*.

Or, în unele cazuri, cel puțin până la finalizarea procedurii, minorul se află în îngrijirea debitorului, care trebuie să îi asigure inclusiv bunăstarea materială.

De altfel, și în doctrină²⁰ s-a reținut că, referitor la quantumul penalității, se va avea în vedere că penalitatea stabilită în sarcina debitorului poate afecta în mod indirect condițiile de viață ale minorului,

document din care să rezulte că persoana care solicită relații personale a notificat depunerea acestora, pe durata vizitei, autorității consulare competente."

¹⁹ Amintim în context și că în forma inițială a *NCPC* [art. 894 și art. 898 alin. (3)], în cazul executării silite a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face, inclusiv a celor privind executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori, legiuitorul prevedea posibilitatea aplicării unui amenzi civile, sancțiune care a fost înlocuită cu cea a penalităților. Astfel, cele două instrumente nu au coabitat niciodată, apreciindu-se probabil că aplicarea lor cumulată ar reprezenta o măsură disproporționată. Spre deosebire de vechiul sistem al amenzilor judiciare, care se cuveneau statului, penalitatea este datorată creditorului obligației de a face (sau de a nu face) intuitu personae (a se vedea V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), op. cit., vol. II, p. 1054).

²⁰ A se vedea I.I. Neamț, *Executarea silită a dreptului de a avea legături personale cu minorul. Iluzie sau realitate*, disponibil pe platforma <https://www.universuljuridic.ro/>.

lipsindu-l pe părintele rezident sau persoana cu care locuiește de resursele financiare necesare creșterii și educării sale²¹.

Apreciem că aceste rațiuni se impun cu atât mai mult în ipoteza urmărită prin prezentul demers legislativ, care își propune să creeze un sistem dublu de sancționare pecuniară, respectiv aplicarea de penalități și amendă.

Nu în ultimul rând, considerăm că este eronată abordarea care se bazează exclusiv pe analizarea împrejurării existenței unor dovezi pertinente privind faptul că debitorul tergiversează procedura de executare silită, fără a cerceta, în concret, dacă neexecutarea este culpabilă sau nu.

B.2.4. Cu referire la propunerea de introducere a unui alineat nou alin. (1¹) după alin. (1) al art. 911 NCPC:

Potrivit dispozițiilor art. 911 alin. (1) NCPC, dacă în termen de o lună de la comunicarea încheierii de la art. 906 alin. (2), din același act normativ, debitorul nu execută obligația sa, executorul judecătoresc va proceda la executarea silită.

Pe de altă parte, autorul inițiativei legislative propune introducerea unui alineat nou, alin. (1¹) al art. 911 NCPC, conform căruia, în cazul în care debitorul nu își îndeplinește obligația în termenul prevăzut la alin. (1), precum și atunci când debitorul este de rea-credință și ascunde minorul, executorul judecătoresc va sesiza de îndată parchetul de pe lângă instanța de executare în vederea începerii urmăririi penale pentru săvârșirea infracțiunii de nerespectare a hotărârilor judecătorești.

Cu titlu de observație preliminară, subliniem că dispozițiile legale în vigoare prevăd deja următoarea etapă pe care trebuie să o urmeze executorul judecătoresc în cazul în care debitorul nu execută obligația prevăzută din titlul executoriu, respectiv va proceda la executarea silită.

Astfel, deși atât alin. (1) al art. 911 cât și dispoziția propusă ca alin. (1¹) al aceluiași articol au în vedere aceeași premisă normativă - neexecutarea obligației de către debitor în termen de o lună de la comunicarea încheierii de la art. 906 alin. (2) - textele propun soluții diametral opuse și nu rezultă dacă executorul judecătoresc va face

²¹ Tot în doctrină s-a mai arătat că sancțiunea trebuie să fie adecvată, în sensul că există posibilitatea ca anumite sancțiuni aplicate persoanei în îngrijirea căreia se află copilul să aibă repercusiune negative chiar asupra acestuia. De aceea s-a considerat că autoritățile trebuie să acționeze cu maximă precauție. Spre exemplu, aplicarea unor penalități într-un cuantum disproporționat de mare poate amenința situația materială a minorului, punând în pericol interesul superior al acestuia (S. Cercel, O. Ghiță, *Cuvântul copilului în procedurile judiciare și în executarea silită, disponibil pe platforma <https://www.universuljuridic.ro/>*).

aplicarea simultană a celor două norme ori va opta pentru una dintre soluțiile aflate la îndemână.

Procedura executării hotărârilor referitoare la minori presupune o înlănțuire cronologică de evenimente care determină, de altfel, și măsurile care se dispun, etapizat, în vederea punerii în executare a titlului executorului.

Ca atare, este prematură, în această etapă, sesizarea parchetului pentru infracțiunea de nerespectare a hotărârilor judecătorești din moment ce executorul judecătoresc nu a procedat la executarea silită și prin urmare nu s-a confruntat încă cu o opoziție directă din partea debitorului.

În măsura în care este avută în vedere ipoteza debitorului de re-credință care îl ascunde pe minor, caz în care sesizarea parchetului se face de îndată, rămân pe deplin aplicabile dispozițiile art. 912 alin. (2) *NCPC*.

De altfel, textul propus nici nu se încadrează în structura conceptuală a art. 911 *NCPC*, a cărui denumire marginală este *Reguli speciale de executare*, locul lui fiind, așa cum este și firesc, la art. 912 *NCPC* - *Opunerea la executare*.

B.2.5. Cu referire la propunerea de modificare și completare a art. 911 alin. (3) *NCPC*:

Dispozițiile art. 911 alin. (3) din *NCPC* prevăd că la solicitarea executorului judecătoresc, agenții forței publice sunt obligați să își dea concursul la executare în condițiile legii, normă legală care este o aplicație a prevederilor art. 659 *NCPC*.

Prin modificarea ce se dorește a fi operată asupra acestui text de lege, autorul propunerii legislative urmărește să specifice că *concursul la executare* se realizează prin asigurarea accesului creditorului și a executorului judecătoresc la locul unde se află minorul și prin protejarea creditorului de orice violențe din partea debitorului sau a persoanelor care se află cu acesta.

Or, textul în vigoare cuprinde o formulare generală și suficientă în opinia noastră, care include, de altfel, și ipotezele avute în vedere de autorul propunerii legislative și care este preferabilă unei reglementări care ține seama doar de anumite situații punctuale, cu excluderea din sfera juridică a unor situații sociale de aceeași natură.

De exemplu, potrivit normei propuse, agenții forței publice nu ar fi ținute să intervină în situația în care tocmai creditorul ar fi cel care ar

manifesta un comportament ostil, inclusiv prin exercitarea de violențe asupra celorlalți participanți la executarea silită.

Prin urmare, în opinia noastră, nu se justifică modificarea dispozițiilor art. 911 alin. (3) *NCPC* în sensul avut în vedere de către autorul propunerii legislative.

B.2.6. Cu referire la propunerea de introducere a două alineate noi, alin. (5) și alin. (6), după alin. (4) al art. 911 *NCPC*:

Cu privire la art. 911 alin. (5), apreciem că nu este necesară reluarea ideii de abținere a debitorului de la a influența atitudinea minorului față de creditor (textul propus face referire, în mod eronat, la debitor), aceasta reprezentând, de fapt, una din formele prin care debitorul se opune la executare.

Cât privește alin. (6), care își propune să descrie modalitatea concretă de predare a minorului către creditor, amintim, cu titlu de principiu general, că procedurile de executare silită în care sunt implicați minorii nu trebuie să fie reglementate și să se desfășoare de asemenea manieră încât minorii să fie traumatizați. Or, textul propus nu pare a ține seama de acest aspect, prin reglementarea ipotezei îndepărtării discrete a debitorului de lângă minor sau prin scoaterea minorului în afara locuinței, retragerea și închiderea ușii.

Astfel, pe lângă faptul că nu este necesară reglementarea detaliată a unor astfel de elemente de fapt, textul propus ignoră faptul că minorul, care poate avea o vârstă fragedă, locuiește cu debitorul, probabil în cea mai mare parte a timpului, iar o astfel de modalitate de executare poate fi traumatizantă. În plus, este de dorit ca părțile, executorul judecătoresc, reprezentantul direcției de asistență socială și, după caz, psihologul să identifice, în funcție de situația de fapt concretă, cea mai potrivită modalitate de preluare a minorului de către creditor, fiind preferabil ca (și) în acest caz legiuitorul să ofere o anumită flexibilitate, în scopul salvagărdării *principiului interesului superior al copilului*.

B.2.7. Cu referire la propunerea de modificare și completare a art. 912 alin. (1) *NCPC*:

Propunerea de modificare a dispozițiilor art. 912 alin. (1) *NCPC* urmărește să scurteze, de la 3 luni la 30 de zile, termenul până la care curge penalitatea stabilită potrivit art. 906 alin. (2) *NCPC* și să instituie în

cuprinsul acestor norme posibilitatea pentru creditor de a cere instanței fixarea sumei definitive ce se datorează cu titlu de penalitate.

În acest context, semnalăm că analiza propunerii de amendare a art. 912 alin. (1) *NCPC* trebuie realizată și cu luarea în considerare a art. 906 alin. (4) *NCPC*, prevederi care au fost modificate relativ recent, prin *Legea nr. 310/2018*²². În conformitate cu acestea, dacă în termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalității debitorul nu execută obligația prevăzută în titlul executoriu, instanța de executare, la cererea creditorului, va fixa suma definitivă ce i se datorează cu acest titlu, prin încheiere executorie, dată cu citarea părților. În temeiul a acestor dispoziții, creditorul poate solicita fixarea sumei definitive cu titlu de penalități de întârziere după trecerea fiecărui termen de 3 luni în care debitorul nu își execută obligația prevăzută în titlul executoriu, până la stingerea ei completă.

Astfel, prin modificarea textului de lege în sensul avut în vedere de autorul propunerii legislative se urmărește instituire unei duble derogări de la prevederile art. 906 alin. (4) *NCPC*, atât cu privire la durata termenului, cât și cu privire la (im)posibilitatea formulării unor noi cereri de acordare a penalităților.

Cât privește scurtarea termenului pentru care sunt acordate penalitățile, arătăm că în doctrină²³ s-a susținut, în contextul în care vechea reglementare în materie (art. 580³ alin. 2 din *Codul de procedură civilă* din 1865) stabilea un termen de 6 luni, că o durată prea scurtă a termenului de executare riscă să submineze eficiența penalității, reducându-i efectul cominatoriu, și, implicit, capacitatea de disuadare în raport cu debitorul, întrucât într-o perioadă de timp prea scurtă nici cuantumul rezultat din acumularea zilnică nu poate fi prea ridicat.

Intervenția în această materie este, în cele din urmă, o chestiune de opțiune, lăsată la aprecierea suverană a legiuitorului, fiind însă necesar să se rețină că penalitatea în cauză nu reprezintă o măsură directă de executare silită, ci este un mijloc de presiune care afectează patrimoniul debitorului. În acest caz particular, însă, afectarea patrimoniului debitorului poate conduce, indirect, așa cum am arătat mai sus, și la afectarea bunăstării materiale a copilului, astfel că, mai ales în condițiile în care penalitățile stabilite în condițiile de mai sus sunt datorate creditorului,

²² pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind *Codul de procedură civilă*, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, publicată în *Monitorul Oficial al României, Partea I*, nr. 1074 din 18 decembrie 2018.

²³ A se vedea V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă. Comentat și adnotat. Vol.2: Art. 527-1.134*, ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 1055, nota 5.

este necesară o reflecție suplimentară cu privire la soluțiile legislative optime în această materie.

B.2.8. Cu referire la propunerea de modificare și completare a dispozițiilor art. 913 alin. (1) - (4) NCPC și propunerea de introducere a unui alineat nou, alin. (1¹), după alin. (1) al art. 913 NCPC:

Cu titlu de observație preliminară facem precizarea că, *de lege lata*, dispozițiile art. 913 alin. (1) și (2) NCPC prevăd că, în cazul în care însuși minorul refuză în mod categoric să îl părăsească pe debitor sau manifestă aversiune față de creditor, reprezentantul direcției generale de asistență socială și protecția copilului va sesiza instanța competentă de la locul unde se află minorul, pentru ca aceasta să dispună, în funcție de vârsta copilului, un program de consiliere psihologică, pentru o perioadă ce nu poate depăși 3 luni. Dispozițiile legale în cauză nu disting în funcție de vârsta minorului și nu au ca singur scop identificarea cauzelor care blochează punerea în executare a titlului executoriu, ci mai degrabă urmăresc ca, în urma finalizării programului de consiliere psihologică, atitudinea minorului față de creditor să se schimbe.

Pe de altă parte, prin propunerea legislativă analizată se urmărește efectuarea unor schimbări fundamental diferite, care constau, în principal, în următoarele:

- se introduce conceptul de „*expertiză psihologică*” în vederea constatării faptului că refuzul minorului este rezultatul alienării parentale;

- se distinge între situația minorului de peste 10 ani, caz în care instanța va dispune „*expertiza psihologică*” a familiei, de cea a minorului cu vârsta mai mică de 10 ani, ipoteză în care, în funcție de vârsta minorului și a gradului de discernământ, instanța va dispune o „*expertiză psihologică*” a debitorului obligației de a face, respectiv a persoanei la care locuiește minorul;

- scopul „*expertizei psihologice*” este de a determina dacă refuzul minorului este după caz, rezultatul alienării parentale (art. 913 alin. (1) NCPC], al alienării parentale exercitate asupra minorului de către debitor sau persoana la care locuiește (art. 913 alin. (1¹) NCPC) sau este justificat de anumite acțiuni ale creditorului (art. 913 alin. (2) NCPC]

- în funcție de rezultatul raportului de „*expertiză psihologică*”, instanța va putea face inclusiv aplicarea dispozițiilor art. 398 alin. (1) din *Codul Civil* în privința părintelui care a avut un comportament ilegal față de minor, stabilind ca autoritatea părintească să fie exercitată numai de

către părintele care a avut un comportament responsabil, urmând ca părintele în culpă să păstreze doar dreptul de a veghea la creșterea și educația minorului.

Față de propunerea autorului demersului legislativ analizat vizând introducerea în această procedură execuțională a conceptului de „*expertiză psihologică*”, menționăm că, față de cadrul normativ în vigoare referitor la activitatea de expertiză tehnică judiciară, în prezent, conceptul de „*expertiză psihologică*” nu beneficiază încă de reglementare în legislația noastră. În acest sens, în conformitate cu dispozițiile art. 14 alin. (2) din *Ordonanța Guvernului nr. 2/2000 privind organizarea activității de expertiză tehnică judiciară și extrajudiciară, cu modificările și completările ulterioare*, specializările expertizei tehnice judiciare sunt stabilite în *Nomenclatorul specializărilor expertizei tehnice judiciare*²⁴, care, de altfel, nu prevede și specializarea de „*expertiză psihologică*”.

Prin urmare, introducerea conceptului de „*expertiză psihologică*” în procedura executării silite a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori pare a fi un demers contraproductiv, în condițiile în care, așa cum am arătat, acest procedeu probatoriu nu beneficiază de un regim juridic în dreptul comun.

În aceste condiții, modificarea dispozițiilor art. 913 alin. (1)-(4) *NCPC* sub acest aspect este susceptibilă să genereze grave dificultăți de aplicare practică.

Cu referire la propunerea de efectuare a așa-zisei „*expertize psihologice*” asupra familiei astfel cum se propune la art. 913 alin. (1) și (2) *NCPC*, norma este neclară, întrucât nu identifică în concret persoanele cu privire la care se va încuviința procedeu probatoriu al expertizei.

De asemenea, subliniem și formularea deficitară din cuprinsul art. 913 alin. (1¹) din inițiativa legislativă, care face referire la „*alienarea parentală exercitată de către debitor asupra minorului*”. Or, „*alienarea parentală*” este mai degrabă rezultatul acțiunilor debitorului, care prin manifestările și comportamentul său față de minor poate determina alienarea parentală a acestuia față de creditor, fiind preferabilă reformularea textului sub acest aspect.

Tot astfel, din analiza dispozițiilor art. 913 alin. (1) *NCPC* și art. 913 alin. (2) *NCPC* astfel cum sunt propuse spre a fi reglementate de către autorul inițiativei legislative, cele două texte par a se dubla parțial, singura diferență fiind că, potrivit alin. (2) al normei analizate, „*expertiza*

²⁴ ... aprobat prin Ordinul Ministerului Justiției nr. 199/C din 18 ianuarie 2010

psihologică” va putea fi dispusă și pentru a constata că refuzul minorului este justificat de anumite acțiuni ale creditorului.

Cât privește scopul pentru care urmează a fi dispusă „*expertiza psihologică*”, respectiv pentru a determina dacă refuzul minorului este după caz, rezultatul alienării parentale, al alienării parentale exercitate asupra minorului de către debitor sau persoana la care locuiește ori este justificat de anumite acțiuni ale creditorului, nu se înțelege care este până la urmă finalitatea unui asemenea demers în contextul unei proceduri de executare silită care nu poate fi adusă la îndeplinire. Simpla constatare printr-o expertiză „*expertiza psihologică*” a cauzelor care au determinat situația imposibilității punerii în executare a titlului executoriu nu aduce un plus de valoare procedurii și nu poate înlătura prin ea însăși problemele existente.

Sub acest aspect, reglementarea în vigoare, care prevede că minorul va urma un program de consiliere psihologică pentru o perioadă de 3 luni este net superioară, întrucât urmărește înlăturarea impedimentelor și barierelor identificate în procedura de executare. Rolul acestui instrument de aplanare a situației conflictuale a fost subliniat și de către doctrină²⁵, care a reținut, de exemplu că, programul de consiliere are menirea principală de a ajuta minorul să perceapă în mod clar, pe cât se poate de obiectiv, situația în care se află părinții săi și situația lui personală, precum și formarea unor convingeri personale ale copilului de a putea decide cât mai obiectiv și echidistant, dar și de a concilia, eventual, interesele părților.

Așa fiind, misiunea legiuitorului este mai degrabă de a identifica soluțiile capabile să contribuie la detensionarea stări de conflict, decât de a propune instrumente a căror unică finalitate este constatarea unor împrejurări deja cunoscute.

În măsura în care se urmărește îmbunătățirea cadrului legislativ actual, ar fi putut fi avută în vedere modificarea dispozițiilor 913 alin. (3) *NCPC* în sensul de a fi posibilă dispunerea consilierii psihologice a părinților și/sau a minorului²⁶, după caz. Considerăm că un asemenea instrument s-ar putea dovedi extrem de util, având în vedere că, de cele mai multe ori, dificultățile întâmpinate în procedura punerii în executare a

²⁵ A se vedea R.-A. Deliu, *Executarea silită a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori*, disponibil pe platforma <https://www.universuljuridic.ro/>.

²⁶ De altfel, această propunere a fost avansată și în doctrină, unde s-a reținut că dubla consiliere psihologică ar garanta șanse mai bune de finalizare a executării silite (Cercel, O. Ghiță, opt. cit.).

titlurilor executorii referitoare la minori au drept cauză principală existența unei stări de conflict între creditor și debitor²⁷.

Totodată, observăm și că, deși *de lege lata* cel care sesizează instanța în vederea dispunerii unui program de consiliere psihologică cu privire la minor este reprezentantul direcției generale de asistență socială și protecția copilului, în procedura dorită de autorul propunerii legislative, sesizarea instanței competente în vederea dispunerii „*expertizei psihologice*” se va face de către executorul judecătoresc.

Apreciem că este preferabilă păstrarea unei astfel de atribuții în sarcina reprezentantului direcției generale de asistență socială și protecția copilului, organ specializat cu competențe în materia respectării, promovării și garantării drepturilor copilului, rolul executorului judecătoresc în această procedură fiind, de fapt, acela de profesionist al dreptului.

Cu referire la soluția propusă de către autorul prezentei inițiative legislative în cuprinsul art. 913 alin. (4) *NCPC*, în conformitate cu care, dacă după primirea raportului de expertiză, instanța constată că refuzul minorului este rezultatul alienării parentale ori, după caz, dacă refuzul este justificat de anumite acțiuni ale creditorului, iar din raport rezultă că asupra minorului au fost exercitate abuzuri de natură fizică sau psihică de către unul dintre părinți, la cererea celuilalt părinte, va dispune aplicarea dispozițiilor art. 398 alin. (1) din *Codul Civil* în privința părintelui care a avut un comportament ilegal față de minor, stabilind ca autoritatea părintească să fie exercitată numai de către părintele care a avut un comportament responsabil, urmând ca părintele în culpă să păstreze doar dreptul de a veghea la creșterea și educația minorului, formulăm următoarele observații:

- regula în materie este exercitarea în comun a autorității părintești de către ambii părinți (art. 397 din *Codul Civil*);

- totodată textul nu prevede posibilitatea de a relua executarea silită așa cum este cazul art. 913 alin. (4) *NCPC*, forma în vigoare;

²⁷ Cu privire la această problemă, în doctrină s-a mai reținut că este pe deplin cunoscut de psihologii și practicienii în materia dreptului familiei că problemele copiilor sunt cauzate, în cea mai mare măsură, de părinți (fie unul, fie amândoi), astfel încât o abordare mai eficientă a consilierii psihologice ar fi impus ca programul de consiliere să includă nu numai minorul, ci și pe părinții acestuia, pentru a se putea astfel stabili cauzele refuzului minorului (refuz indus de părintele debitor, refuz cauzat de comportamentul părintelui creditor etc.) în reglementarea actuală, atâta timp cât părinții nu participă la consilierea psihologică, se pare că scopul acestei consilieri nu rezidă în identificarea cauzelor care afectează copilul și tratarea acestora pentru menținerea și dezvoltarea unei relații de calitate între părinți și copii, ci doar obligarea copilului să se supună necondiționat hotărârii titlu executoriu (a se vedea, A.-M. Voiculescu, *Consilierea psihologică a minorului în cadrul executării silite. Reglementarea actuală din perspectiva CEDO. Corelarea cu alte proceduri speciale în materia protecției minorului*, în *Revista Română de Executare silită*, nr. 1/2017, p. 77).

- textul propus poate chiar să și lipsească, în condițiile în care art. 398 din *Codul civil* enunță posibilitatea exercitării autorității părintești de către un singur părinte; mai mult, spre deosebire de dispoziția propusă la art. 913 alin. (4) *NCPC*, norma de drept material utilizează o formulare generică -*motive întemeiate*-, fără a limita sfera împrejurărilor care pot determina exercitarea autorității doar la anumite situații de fapt.

De altfel, textului propus la alin. (4) al art. 913 *NCPC* îi pot fi aduse aceleași critici care au fost formulate cu privire la reglementarea în vigoare, care nu prevedea soluția de reevaluare a măsurii din titlul executoriu, opțiune care era disponibilă în forma inițială a *NCPC*. Redăm în acest sens, câteva dintre aprecierile reținute în doctrină cu privire la problematica în cauză:

- într-o opinie s-a arătat, printre altele, că legiuitorul a dat întâietate realizării efective a obligației stabilite în titlul executoriu, chiar dacă aceasta ar putea însemna molestarea psihică a minorului²⁸, fiind considerată mai inspirată soluția inițială a *NCPC*, întrucât ar fi oferit instanței de judecată posibilitatea de a aprecia, în concret, asupra oportunității măsurilor inițial dispuse cu privire la minor, existând și posibilitatea pentru creditor de a solicita modificarea acestora; tot în doctrină s-a învederat că nu se va putea proceda la o executare asupra persoanei minorului, opunându-se dispozițiile, de generală aplicabilitate, ale art. 911 alin. (4) *NCPC*, care interzic bruscarea sau exercitarea unor presiuni asupra acestuia pentru aducerea la îndeplinire a obligației stabilite prin titlul executoriu²⁹;

- soluția *de lege lata* sacrifică în mod inutil interesul superior al copilului în scopul înlăptuirii unei justiții implacabile și nici nu este în concordanță deplină cu dispozițiile art. 12 din *Convenția ONU privind drepturile copilului*, care consacră dreptul copilului de a-și exprima liber opinia și de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă; s-a mai arătat în această opinie că, în cazul minorilor, o executare împotriva voinței acestora poate determina consecințe extreme și ireversibile în privința persoanei minorului și că soluția legislativă preconizată inițial de *NCPC* era mai flexibilă și în perfectă armonie cu dispozițiile art. 403 *NCPC*³⁰;

²⁸ A se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *op.cit.*, vol. III, pp. 675-675.

²⁹ A se vedea V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *op. cit.*, vol. II, p. 1093, nota de subsol 2.

³⁰ A se vedea I. Leș, *Executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori*, pp. 351-352.

- textul analizat nu cuprinde o soluție de reevaluare pentru situația în care raportul psihologic dispune că interesul general al minorului este acela de a rămâne alături de debitor³¹;

- deși rațiunea textului este greu de decelat, în condițiile în care în unele cazuri debitorul nu are nicio culpă în situația în care minorul refuză să fie predat creditorului, legiuitorul a dorit să reglementeze un mecanism pentru asigurarea punerii în executare a unei hotărâri judecătorești fără excepție, tocmai pentru garantarea stabilității raporturilor juridice soluționate printr-o hotărâre definitivă³²;

- soluția legislativă inițială invita instanța de judecată să își reconsidere hotărârea de încredințare, ca efect al refuzului minorului de a-l părăsi pe debitor, ceea ce ar echivala cu neexecutarea unei hotărâri judecătorești³³;

- adoptarea soluției promovate inițial în *NCPC* ar fi permis reverificarea, în cadrul unei proceduri execuționale, a unui titlu jurisdicțional (executoriu) înzestrat cu autoritate, chiar provizorie, de lucru judecat, cu consecința că simplul refuz (consecvent, este adevărat) de executare a obligației ar fi constituit temei pentru revizuirea titlului executoriu³⁴.

B.2.9. Cu referire la propunerea de introducere a unui alineat nou, alin. (4¹) după alin. (4) al art. 913 *NCPC* și a unui alineat nou, alin. (6), după alin. (5) al art. 913 *NCPC*:

Potrivit dispoziției nou-propuse la alin. (4¹) după alin. (4) al art. 913 *NCPC*, refuzul minorului datorat alienării parentale sau impunerii voinței debitorului, nu îl pune pe acesta la adăpost de sancțiunile civile și penale prevăzute pentru nerespectarea unei hotărâri judecătorești, care se aplică corespunzător gradului de vinovăție al autorului faptei. Tot astfel, se mai propune și introducerea unui alineat nou, alin. (6) după alin. (5) al aceluiași articol, în conformitate cu care, în baza constatării de către instanță a alienării parentale asupra minorului ca formă de abuz psihologic sau a impunerii voinței sau a controlului personal al debitorului asupra

³¹ A se vedea G. Răducan, în G. Boro (coord.), *Noul Cod de procedură civilă: comentariu pe articole*, vol. II, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 427.

³² A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat teoretic și practic de executare silită*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 20143, p. 926.

³³ A se vedea R.I. Motica, Ș.I. Lucaciuc, *Simplificarea și eficientizarea executării silite*, în *Noile Coduri ale României. Studii și cercetări juridice*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 446.

³⁴ A se vedea V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *op. cit.*, vol. II, pp. 1093-1094 nota de subsol 2, inclusiv doctrina, jurisprudența (ca și soluțiile de drept comparat) acolo citate.

minorului, creditorul va putea cere printr-o acțiune separată și emiterea unui ordin de protecție în condițiile prevăzute de legislația privind violența domestică prevăzută la art. 4 lit. b) și f) din *Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată, cu modificările ulterioare*.

La o analiză *prima facie* a celor două dispoziții legale rezultă că acestea nu au în realitate o valoare normativă proprie, ci exprimă, mai degrabă, posibilități care există deja în dreptul pozitiv. Or, procesul de legiferare reclamă ca premisă existența unui nevoi reale de normare.

Astfel, chiar și în lipsa dispozițiilor propuse de către autorul propunerii legislative, debitorul poate răspunde, în măsura întrunirii condițiilor prevăzute de lege, civil și/sau penal pentru faptele sale, iar creditorul poate cere emiterea unui ordin de protecție, în condițiile legii.

Prin urmare, apreciem că nu se justifică completarea dispozițiilor art. 913 *NCPC* cu două alineate noi, alin. (4¹) și alin. (6) în forma propusă de către autorul propunerii legislative.

C. Concluzii

Cum este de la sine înțeles, este firească și binevenită preocuparea legiuitorului pentru îmbunătățirea soluțiilor din *NCPC* privind procedura punerii în executare a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori.

Departate de fi un demers ușor de realizat, procesul legislativ în această materie reclamă, în primul rând, stabilirea unor premise clare după care să se ghideze actul de legiferare în această materie delicată.

În această privință, este evident că orice soluție legislativă trebuie să urmărească asigurarea respectării și protejării interesului superior al copilului. Având ca punct de pornire acest principiu, o eventuală reglementare în domeniu ar trebui să urmărească atingerea rezultatului prin utilizarea unor mijloace și metode care au la bază ideea de conciliere și evitarea pe cât posibilă a instrumentelor de drept penal.

Ținând seama de argumentele expuse mai sus, considerăm că inițiativa legislativă propusă, pornind mai degrabă de la o concepție punitivă, oferă soluții rigide și pe alocuri extrem de punctuale, lipsind norma de drept de capacitatea ei de a se aplica unei ample varietăți de situații practice. O asemenea abordare poate să lipsească demersul legislativ de posibilitatea atingerii urmărilor scontate, și, în concret, pentru

participanții la procedură ar putea avea inclusiv efectul de a amplifica și mai mult situația de conflict.

De asemenea, reiterăm și caracterul confuz al reglementării, care o privează de claritate, precizie și previzibilitate, precum și dificultatea integrării unora dintre reglementările propuse în ansamblul legislației în vigoare, aspect care constituie potențiale vicii de constituționalitate.

III. Punctul de vedere al Guvernului

Având în vedere considerentele menționate, **Guvernul nu susține adoptarea acestei inițiative legislative în forma prezentată.**

Cu stimă,

Nicolae-Ionel CIUCĂ

Domnului deputat **Ion-Marcel CIOLACU**
Președintele Camerei Deputaților